

กลุ่มดาว

จากการสังเกตดาวเคราะห์จะพบว่าดาวเคราะห์ที่เห็นด้วยตาเปล่าจะสว่างกว่าดาวฤกษ์ เนื่องจากอยู่ใกล้โลกมากกว่า และมีการเคลื่อนที่เห็นได้ชัดเจนกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับดาวฤกษ์ ในการสังเกตดาวในแต่ละคืนจะพบว่าดาวมีการเคลื่อนที่จากทิศตะวันออกไปทางทิศตะวันตก เนื่องจากโลกหมุนจากทิศตะวันตกไปทิศตะวันออก

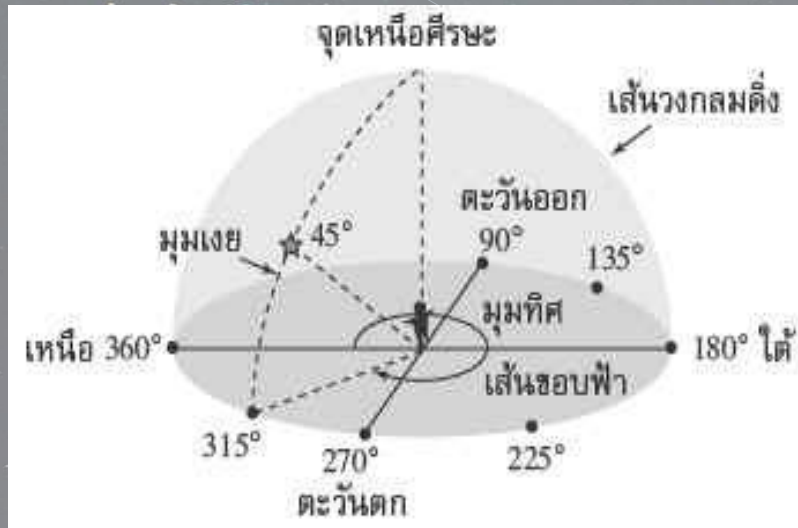
ดูแบบที่มองด้วยตาเปล่า ดูแบบที่มองด้วยกล้อง

กลุ่มดาว

ในการบอกตำแหน่งของดาวอาจบอกเวลาขึ้นของดาว คือขณะที่ดาว
เสมือนว่ากำลังโผล่พ้นขอบฟ้าทิศตะวันออก เนื่องจาก โลกหมุนรอบ
ตัวเองทำให้ดาวปรากฏเสมือนว่าเคลื่อนที่ไปบนท้องฟ้า ดังนั้นตำแหน่ง
ของดาวจึงมีความสัมพันธ์กับเวลาที่ทำการสังเกตและตำแหน่งที่สังเกต
ในการบอกตำแหน่งของดวงดาวขึ้นพื้นฐานเราใช้ระบบเส้นขอบฟ้า คือ
บอกตำแหน่งด้วยค่า 2 ค่าคือ **มุมทิศและมุมเงย**

กลุ่มดาว

มุมทิศ (azimuth) เป็นมุมใน
แนวราบ **ขนานกับเส้นขอบฟ้า** นับ
จากทิศเหนือในทิศทางตามเข็มนาฬิกา ไปยังทิศตะวันออก ทิศใต้
ทิศตะวันตก และกลับมายังทิศ
เหนืออีกครั้ง มีค่า 0-360 องศา

เมฆออกมามุม 0-360 องศา

กลุ่มดาว

มุมเงย (altitude) เป็นมุมในแนวตั้งหรือมุมที่มองขึ้นสูงจากขอบฟ้า นับจากเส้นขอบฟ้าขึ้นไปสู่จุดเหนือศีรษะ มีค่า 0-90 องศา

จุดเหนือศีรษะ (zenith) คือจุดสูงสุดบนขอบฟ้า จะอยู่ตรงศีรษะพอดี จุดเหนือศีรษะจะทำมุมกับผู้สังเกตและขอบฟ้าทุกๆ ด้านเป็นมุมฉากพอดี

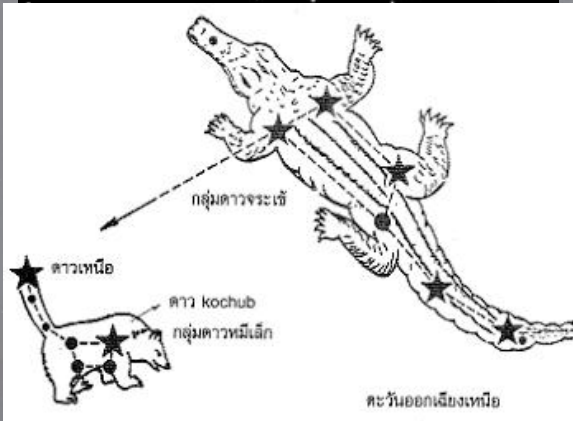
กลุ่มดาว

ในการสังเกตดวงดาวบนท้องฟ้า ผู้สังเกตอาจมีจินตนาการแตกต่างกันไป นักดาราศาสตร์ส่วนใหญ่จึงเห็นควรว่าจะแบ่งท้องฟ้าเป็น 88 เขต แต่ละเขตประกอบด้วยดาวฤกษ์จำนวนหนึ่ง และเรียกว่า กลุ่มดาว กลุ่มดาวที่ **ใช้ในการบอกทิศและฤดูกาลที่รู้จักกันดี** ได้แก่ กลุ่มดาวจระเข้ กลุ่มดาวค่างาว กลุ่มดาวเต่า และกลุ่มดาวจักรราศี

กลุ่มดาวจระเข้

การดูดาวบนท้องฟ้า ถ้าใช้แผนที่ดาวประกอบการดู ดาวจะทำให้หาตำแหน่งดาวต่างๆ ได้ง่ายขึ้น กลุ่มดาวจระเข้จะ**สังเกตเห็นง่ายในช่วงฤดูหนาว** คือประมาณช่วงเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ ช่วงหัวค่ำ จะเห็นกลุ่มดาวจระเข้ขึ้นทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือและตกทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ กลุ่มดาวจระเข้ประกอบด้วยดาวฤกษ์อย่างน้อย **7 ดวง** ชาวจีนเห็นเป็นรูปกระบวยตักน้ำ ชาวกรีกโบราณเห็นเป็นหมีใหญ่ ส่วนคนไทยเห็นเป็นจระเข้ คือดาว **4 ดวง**แรกเป็นลำตัวจระเข้ อีกที่เหลือ **3 ดวง**เป็นหางจระเข้

กลุ่มดาวจระเข้

ขณะที่ดาวจระเข้ขึ้นจากขอบฟ้าด้านทิศตะวันออกจะเห็นส่วนลำตัวก่อน คือ ดาว 1, 2, 3 และ 4 แล้วจึงเห็นส่วนหางคือ ดาว 5, 6 และ 7 ถ้าลากเส้นตรงจากดาวดวงที่ 2 ไปยังดาวดวงที่ 1 และต่อเลยออกไปประมาณ 5 เท่าครึ่งของระยะระหว่างดาวดวงที่ 1 และ 2 จะพบดาวเหนือเสมอ จึงใช้กลุ่มดาวนี้หาทิศเหนือ-ใต้ได้

กลุ่มดาวค้างคาว

ท้องฟ้าด้านทิศเหนือมีกลุ่มดาวที่น่าสนใจ **ประกอบด้วยดาว 5 ดวงที่คนไทยจินตนาการเป็นดาวค้างคาว** แต่นักปราชญ์กรีก โบราณจินตนาการเป็นราชินีแคสซิโอเปียในเทพนิยายกรีก ขณะที่เราสังเกตเห็นกลุ่มดาวจระเข้ด้านขอบฟ้าทิศตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มดาวค้างคาวจะอยู่บนฟ้าด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือ **เป็นกลุ่มดาวที่สามารถใช้หาทิศเหนือได้เช่นเดียวกัน** โดยกลุ่มดาวค้างคาวและกลุ่มดาวจระเข้จะอยู่คนละด้านของดาวเหนือ

กลุ่มดาวค้างคาว

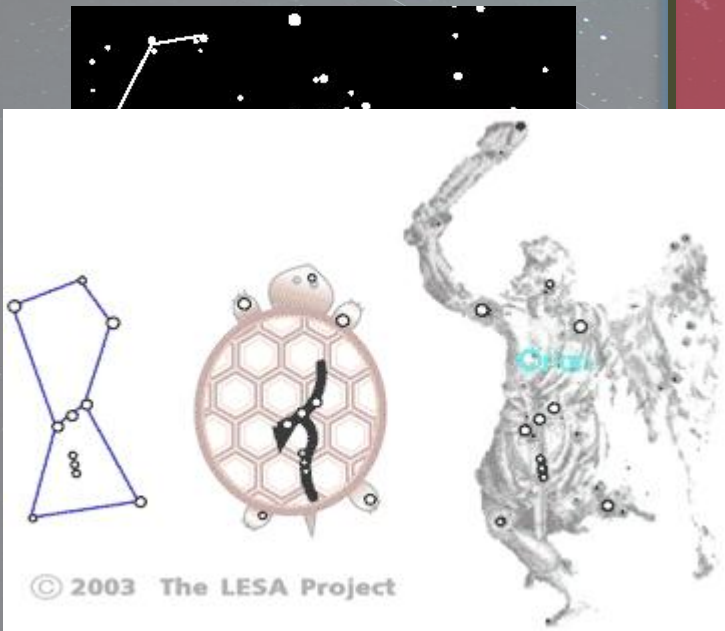
กลุ่มดาวเต่า

กลุ่มดาวเต่าเป็นกลุ่มดาวที่คนไทยคุ้นเคย ถ้าสังเกตที่ขอบฟ้าทิศตะวันออกเฉียงเหนือของฤดูหนาวในเดือนธันวาคม จะพบดาวเต่าประกอบด้วยดาวฤกษ์ที่มองเห็นได้ชัดเจน 7 ดวง โดยมีดาว 4 ดวงเรียงกันเป็นรูปสี่เหลี่ยมที่ล้อมรอบดาวอีก 3 ดวงที่เรียงกันเป็นเส้นตรง

เมษ ๒๑

ช่วงฤดูร้อนที่ปรากฏเมฆฝนออกนอกขอบ ๓ ๘ ๑๔ ๒๑ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑

กลุ่มดาวเต่า

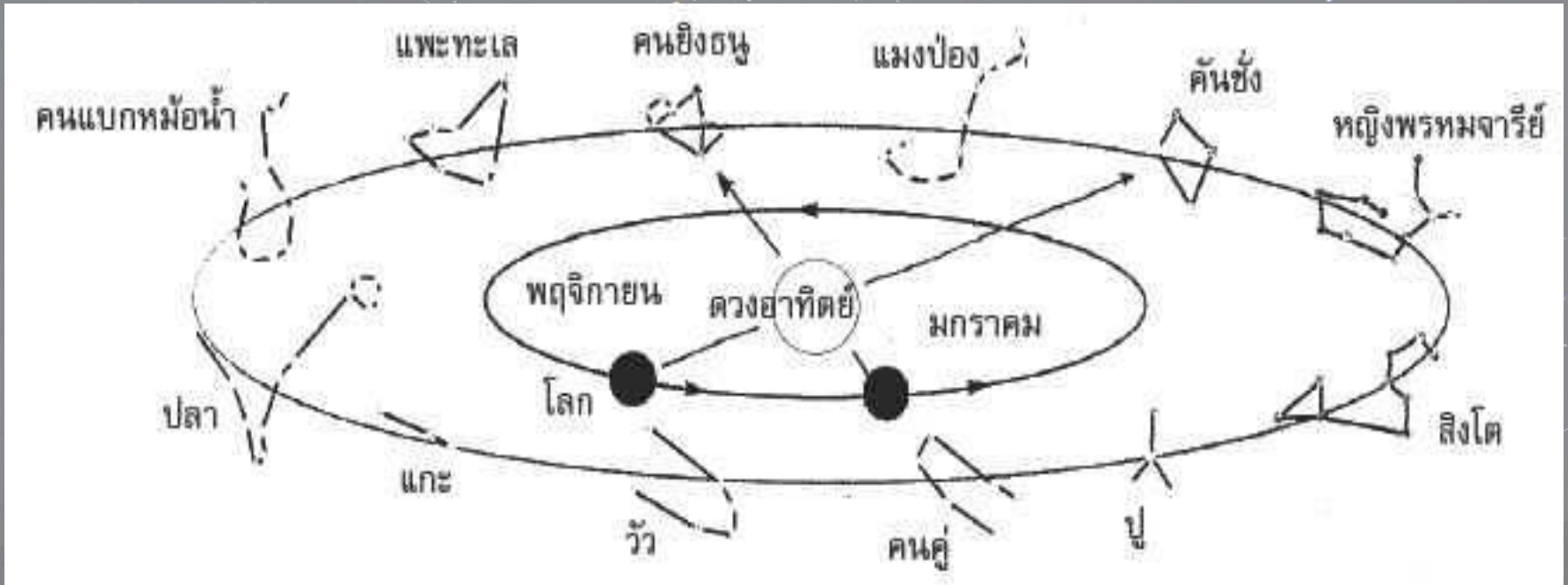

คนไทยจินตนาการดาว 4 ดวงนอกว่าเป็นตำแหน่งขาเต่า 4 ขา ที่ตรงกลางลำตัวมีอีก 3 ดวงเรียงกันเรียกว่า ดาวไถ ส่วนชาวกรีกโบราณจินตนาการดาวทั้ง 7 ดวงเป็นรูป **นายพราน** โดยดาว 2 ดวงบน (ขณะอยู่สูงสุด) เป็นไหล่ 2 ข้าง ส่วนดาว 3 ดวงที่เรียงกันตรงกลางเป็นเข็มขัดนายพราน และ 2 ดวงล่าง (ขณะอยู่สูงสุด) เป็นตำแหน่งของขา 2 ข้าง

กลุ่มดาวจักรราศี

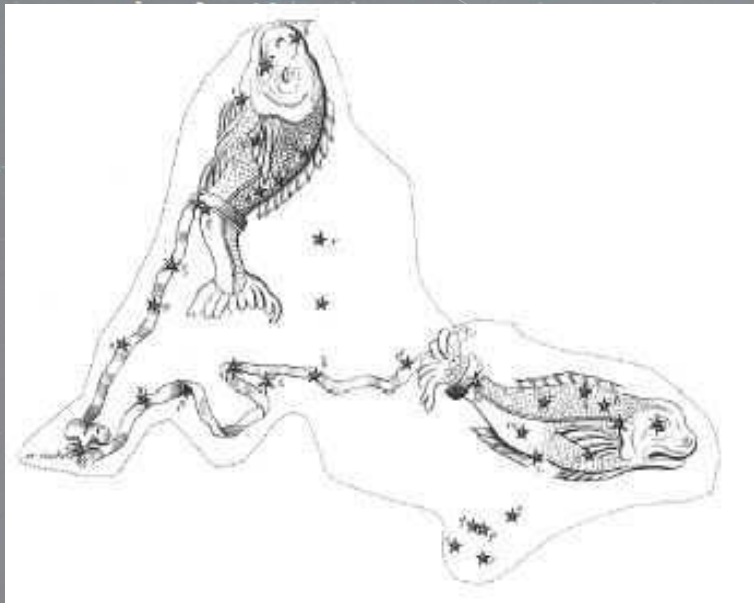
กลุ่มดาวนี้มีประโยชน์เพื่อหาทิศ และนอกจากนี้ยังมีประโยชน์ในด้านการหาดาวเคราะห์อีกด้วย กลุ่มดาวจักรราศีจะอยู่บนเส้นสุริยวิถี มีอยู่ 12 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มดาวมีน (ปลา) เมษ (แกะ) พฤษภา (วัว) มิถุน (คนคู่) กรกฎ (ปู) สิงห์ (สิงโต) กันย์ (หญิงพรหมจารีย์) ตุล (คันชั่ง) พฤษจิก (แมงป่อง) ธนู (คนยิงธนู) มกร (แพะทะเล) และกุมภ์ (คนแบกหม้อน้ำ)

กลุ่มดาวจักรราศี

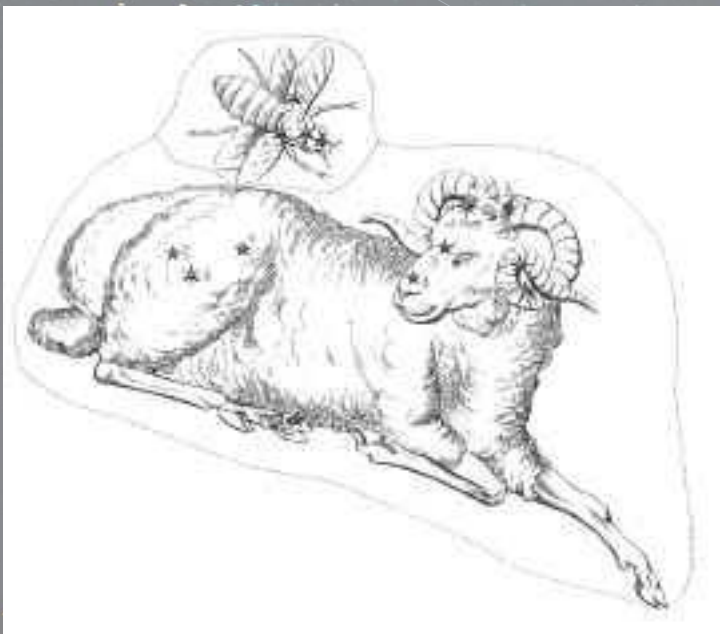

กลุ่มดาวมีน (ปลา : pisces)

กลุ่มดาวนี้ขึ้นพร้อมๆ กับดวงอาทิตย์
ในตอนเช้าประมาณ 06.00 น. ในเดือน
มีนาคม กลุ่มดาวนี้จินตนาการว่ามีรูปร่าง
คล้ายปลา 2 ตัว ประกอบด้วยดาวฤกษ์
ประมาณ 15 ดวง เราจะเห็นดวงอาทิตย์
ปรากฏผ่านกลุ่มดาวนี้ระหว่างวันที่ 12
มีนาคม-18 เมษายน

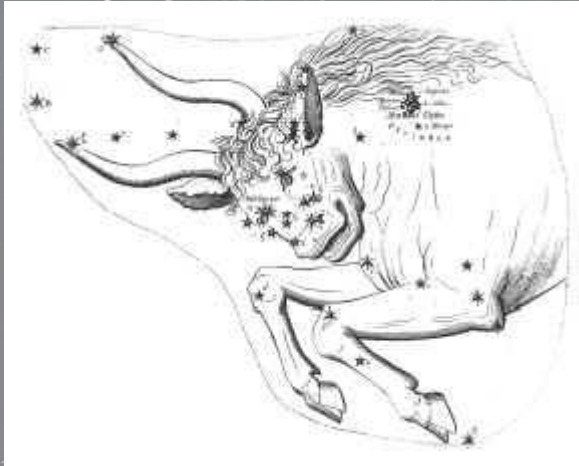
กลุ่มดาวเมษ (แกะ : aries)

กลุ่มดาวนี้ขึ้นพร้อมๆ กับดวงอาทิตย์ในตอนเช้าช่วงเดือนเมษายน กลุ่มดาวนี้อยู่ถัดจากกลุ่มดาวปลาไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ เราจะเห็นดวงอาทิตย์ปรากฏผ่านกลุ่มดาวนี้ **ระหว่างวันที่ 19 เมษายน-13 พฤษภาคม** ประกอบด้วยดาวฤกษ์อย่างน้อยจำนวน 4 ดวง

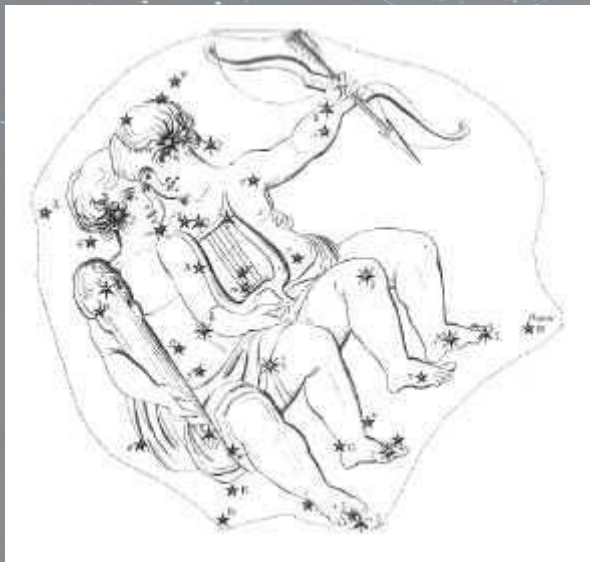

กลุ่มดาวพฤษภ (วัว : taurus)

กลุ่มดาวนี้ขึ้นพร้อมๆ กับดวงอาทิตย์ในตอนเช้าช่วงเดือนพฤษภาคม เราจะเห็นดวงอาทิตย์ปรากฏผ่านกลุ่มดาวนี้ระหว่างวันที่ 14 พฤษภาคม-19 มิถุนายน ประกอบด้วยดาวฤกษ์ประมาณ 9 ดวง ดาวที่เห็นชัดในกลุ่มดาวนี้คือ ดาวตาวั ต่ำกว่าดาวตาวัคือกระจุกดาวลูกไก่ซึ่งอยู่ในตำแหน่งของโหนกวัว

กลุ่มดาวมิถุน (คนคู่ : gemini)

กลุ่มดาวนี้ขึ้นพร้อมๆ กับดวงอาทิตย์ในตอนเช้าช่วงเดือนมิถุนายน อยู่ห่างจากกลุ่มดาววัวไปทางทิศตะวันออก ประกอบด้วยดาวฤกษ์อย่างน้อย 8 ดวงเรียงกันเป็นรูปคนคู่หรือฝาแฝด เราจะเห็นดวงอาทิตย์ปรากฏผ่านกลุ่มดาวนี้ระหว่างวันที่ **20 มิถุนายน-20 กรกฎาคม**

กลุ่มดาวกรกฎ (ปู : cancer)

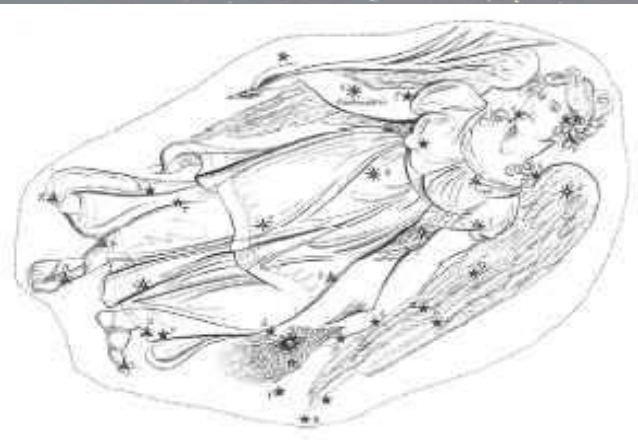
กลุ่มดาวนี้ขึ้นพร้อมๆ กับดวงอาทิตย์ในตอนเช้าช่วงเดือนกรกฎาคม อยู่ถัดจากกลุ่มดาวคนคู่ไปทางทิศตะวันออก เราจะเห็นดวงอาทิตย์ปรากฏผ่านระหว่างวันที่ 21
กรกฎาคม-9 สิงหาคม ประกอบด้วยดาวฤกษ์ประมาณ 5 ดวง

กลุ่มดาวสิงห์ (สิงโต : leo)

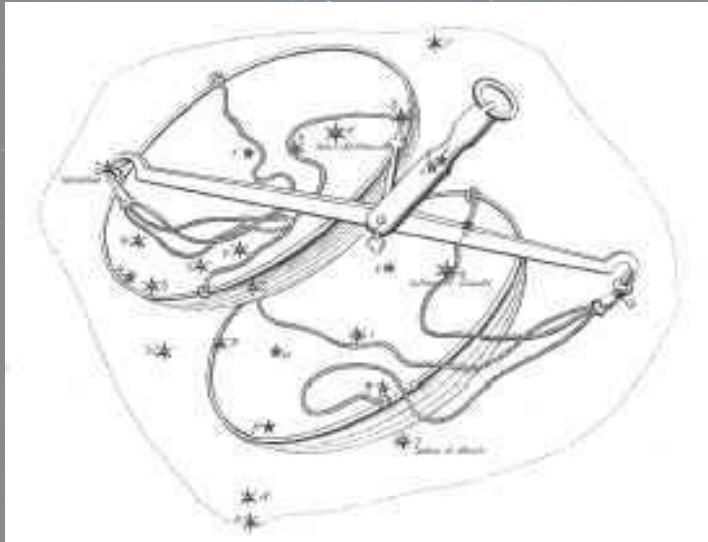
กลุ่มดาวนี้ขึ้นพร้อมๆ กับดวงอาทิตย์ในตอนเช้าช่วงเดือนสิงหาคม ประกอบด้วยดาวฤกษ์อย่างน้อย 9 ดวง ดาวที่สว่างที่สุดคือดาวหัวใจสิงห์ จะเห็นดวงอาทิตย์ปรากฏผ่านกลุ่มดาวนี้ระหว่างวันที่ **10 สิงหาคม-15 กันยายน** กลุ่มดาวสิงห์จะขึ้นทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือไปทางเหนือเล็กน้อย ทุกคืนวันเพ็ญ 15 ค่ำเดือน 3 ดวงจันทร์จะปรากฏเต็มดวงบริเวณหัวใจสิงโตทุกปี จึงเรียกว่า นักขัตฤกษ์

กลุ่มดาวกัณย์ (หญิงพรหมจารี : virgo)

กลุ่มดาวนี้ขึ้นพร้อมๆ กับดวงอาทิตย์ตอน
เช้าช่วงเดือนกันยายน ประกอบด้วยดาวฤกษ์
ประมาณ 11 ดวง ดวงที่สว่างที่สุดอยู่ที่มือซ้าย
เห็นได้ชัดเจนในช่วงฤดูเก็บเกี่ยว **คนไทยเรียก**
แม่โพสพ คนทั่วไปเรียกว่า เทพีแห่งการเกษตร
จะมองเห็นดวงอาทิตย์ปรากฏผ่านกลุ่มดาวนี้
ระหว่างวันที่ **16 กันยายน-30 ตุลาคม**

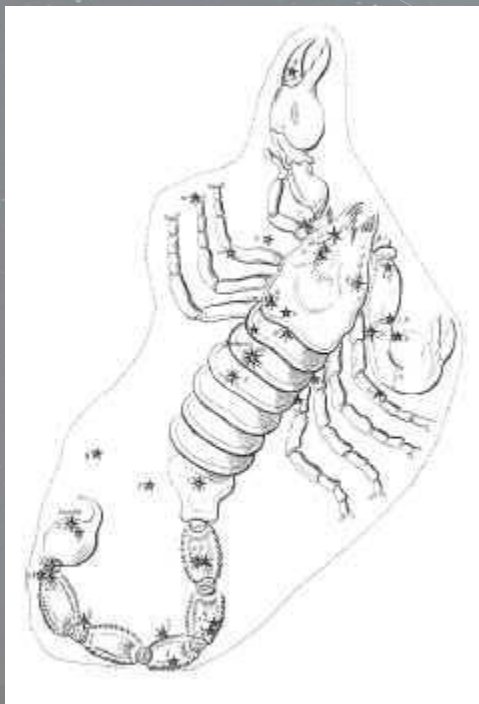
กลุ่มดาวตุล (คันชั่ง : libra)

กลุ่มดาวนี้ขึ้นพร้อมๆ กับดวงอาทิตย์
ในตอนเช้าช่วงเดือนตุลาคม เป็นกลุ่มดาว
ที่มีชื่อเป็นชื่อของเพียงกลุ่มเดียว
ประกอบด้วยดาวริบหรืออย่างน้อย 6 ดวง
จะเห็นดวงอาทิตย์ปรากฏผ่านกลุ่มดาวนี้
ระหว่างวันที่ **31 ตุลาคม-22 พฤศจิกายน**

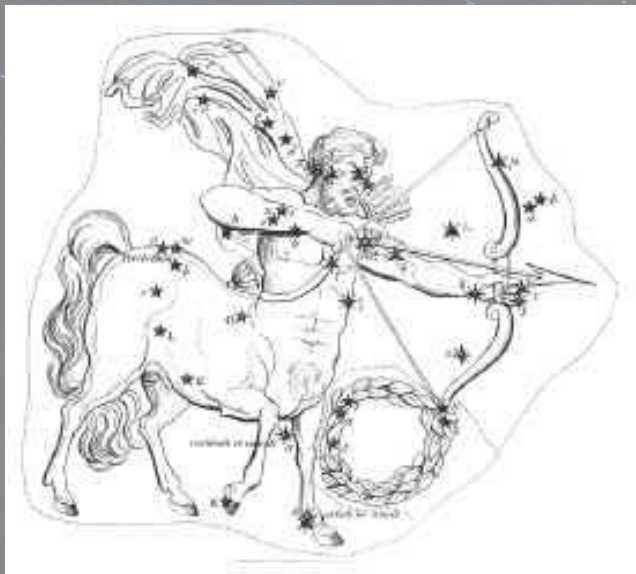
รวมดาวฤกษ์ 31 ชื่อ ยศ-จร มยุขุมภณ

กลุ่มดาวพฤษจิก (แมงป่อง : scorpio)

กลุ่มดาวนี้ขึ้นพร้อมๆ กับดวงอาทิตย์ในตอนเช้าของเดือนพฤศจิกายน เป็นกลุ่มดาวที่มีดาวฤกษ์เรียงตัวกันอย่างน้อย 15 ดวง จะปรากฏทางทิศตะวันออกเฉียงใต้โดยเอาหัวขึ้นก่อน เมื่อขึ้นสูงสุดจะอยู่ทางทิศใต้ และตกทางทิศตะวันตกเฉียงใต้โดยเอาหัวและข้างลงก่อน จะเห็นดวงอาทิตย์ปรากฏผ่านกลุ่มดาวนี้ระหว่างวันที่ **23 พฤศจิกายน- 17 ธันวาคม**

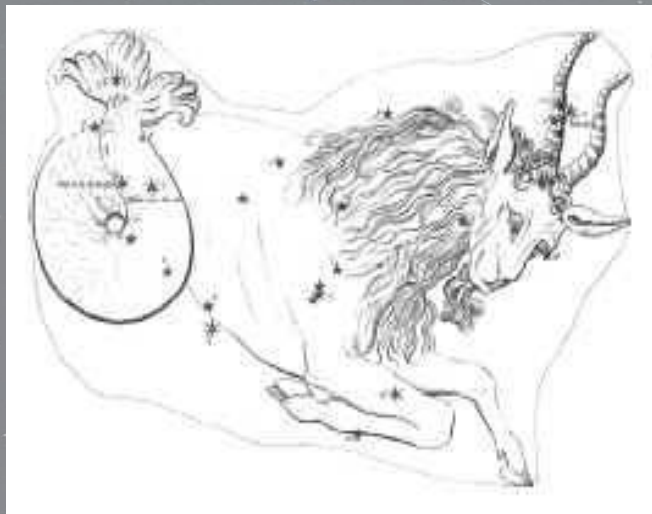
กลุ่มดาวธนู (คนยิงธนู : sagittarius)

กลุ่มดาวนี้ขึ้นพร้อมๆ กับดวงอาทิตย์
ในตอนเช้าช่วงเดือนธันวาคม ประกอบด้วย
ดาวฤกษ์เรียงตัวอย่างน้อย 8 ดวง เมื่อขึ้นไป
สูงสุดจะอยู่เหนือขอบฟ้าเป็นมุมเงย 45
องศา คนไทยจินตนาการว่าเหมือนกาต้มน้ำ
จะเห็นดวงอาทิตย์ปรากฏผ่านกลุ่มดาวนี้
ระหว่างวันที่ 18 ธันวาคม-18 มกราคม

กลุ่มดาวมกร (แพะทะเล : capricornus)

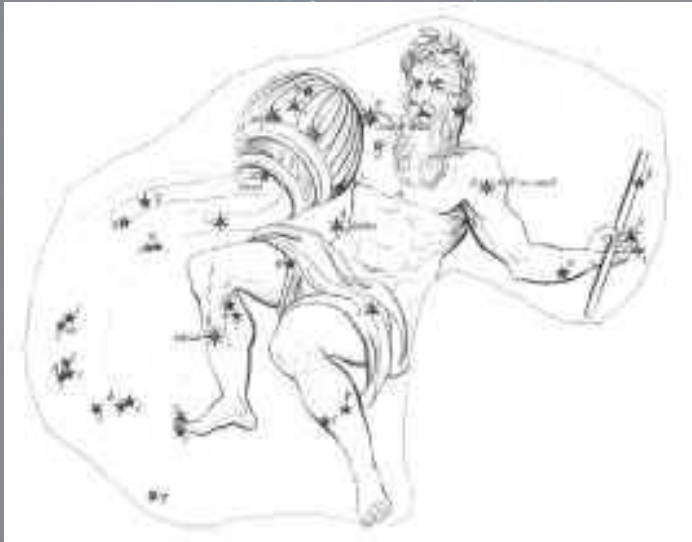

กลุ่มดาวนี้ขึ้นพร้อมๆ กับดวงอาทิตย์ในตอนเช้าช่วงเดือนมกราคม ประกอบด้วยดาวฤกษ์อย่างน้อย 9 ดวง จะเห็นดวงอาทิตย์ปรากฏผ่านกลุ่มดาวนี้ระหว่างวันที่ **19 มกราคม-15**

กุมภาพันธ์

บัพทมูล

กลุ่มดาวกุมภ์ (คนแบกหม้อน้ำ : aquarius)

กลุ่มดาวนี้ขึ้นพร้อมๆ กับดวง
อาทิตย์ในตอนเช้าช่วงเดือน
กุมภาพันธ์ ประกอบด้วยดาวฤกษ์แสง
ริบหรี่อย่างน้อย 13 ดวง จะเห็นดวง
อาทิตย์ปรากฏผ่านกลุ่มดาวนี้ระหว่าง
วันที่ **16 กุมภาพันธ์-11 มีนาคม**